

Hárommilliárd a kutató-elitegyetemi cím mellé

Öt egyetem rektora vette át a kutató-elitegyetem címmel járó kitüntetését április 16-án a Parlamentben. A kinevezéssel járó feladatokról, kihívásokról és lehetőségekről a díjátadón a BME-t képviselő rektort, Dr. Péceli Gábort kérdeztük.

Hogyan ünnepli a BME az elért sikereket, a kutató-elitegyetem cím és a hárommilliárd forint elnyerését?

Munkával! Rendkívül feszített a program: kb. egy hónapon belül el kell készíteni a szerződést; szeptemberig ki kell dolgozni a pályázatban szereplő 5 kiemelt kutatási témához tartozó stratégiai terveket; szeptember végéig a beruházásokat is le kell bonyolítani; majd az azt követő 18 hónapban következik a kiemelt kutatási programok megvalósítása. Természetesen ezzel párhuzamosan szeretnénk azzal is „megünnepelni” a sikereket, hogy akiket csak tudunk, igyekszünk még elkötelezettebbé tenni a BME iránt. Itt éppúgy gondolok az oktatókra, a kutatókra és más munkatársakra, mint a Műegyetem mostani és jövőbeli hallgatóira.

Mennyire tudják a hallgatók, hogy mit jelent a kitüntetés és hogy mivel jár a TÁMOP pályázatból kapott 3 milliárdos összeg?

Szerintem semennyire. Fontos feladatunk annak a tudatosítása, hogy a nyerteseket az eddigi érdemeik alapján ismerték el. Olyan érdemeink és értékeink vannak, de hasonlóképpen a többi nyertes intézményeknek is, amelyekre érdemes odafigyelni, amit érdemes számon tartani. Ha van a környezetünkben olyan személy vagy intézmény, akire/amire fel lehet nézni, akkor annak tagadhatatlanul többnyire inspiráló hatása van. Ez az elismerés azonban inspiráló hatású a BME számára is, mert az intézmények versenyében előkelő helyezést értünk el. Az eredményhirdetéskor a pályázó intézménynek adott tájékoztatás keretében elmondták, hogy az adott intézmény nagyjából hol áll benyújtott pályázata alapján a többi intézményhez képest. Ennek ismeretében tudjuk, hogy vannak, akik mögöttünk, de vannak, akik előttünk járnak. Nem szabad engednünk, hogy akik mögöttünk vannak, utolérjenek, az előttünk járók pedig túlságosan elhúzzanak. Ehhez nyilván sok ponton javítani kell azt, amit mi most mint egyetem nyújtani tudunk.

Ha jól értem, kimondott rangsor nincs az öt kutatóegyetem között, csupán egy képzeletbeli sorrendről beszélhetünk.

Kimondott rangsor valóban nincs. A bírálati eredményt nem publikálták, de a sorrend a megnyilatkozásokból kikövetkeztethető. Vélhetően azért nem közölték, mert nem gondolják, hogy ezzel a továbbiakban érdemes lenne foglalkozni. Már csak azért sem, mert a pályázati kiírás többféle stratégiát tett lehetővé. Volt például olyan egyetem, amely összeválogatta a kutatás szempontjából kiemelkedően teljesítő kutatócsoportjait, tanszékcsoportjait és karait. Mivel fajlagos mutatókat kellett produkálni, ezért ennek az intézménynek a fajlagos mutatói jobbak lettek, mint azoké az egyetemeké, amelyek az egész intézménnyel pályáztak.

A BME melyik stratégiát követte?

Az utóbbit, amely mögött szemléleti megfontolások állnak. Az, hogy mi valamennyi karunkkal indultunk a megmérettetésen, óhatatlanul azzal járt, hogy nyilvánvalóan kevésbé kiemelkedő fajlagos mutatókat sikerült produkálnunk. Emiatt a pontsorban nem legelől helyezkedtünk el. Én azt gondolom, hogy egy olyan egyetemen, mint a miénk, jelentős többségben vannak azok a kutatócsoportok, tanszékek és karok, amelyekkel bátran el lehet indulni egy ilyen pályázaton. Hátrányos megkülönböztetés lett volna, hogy azokat az egyetemi egységeket, amelyekről úgy gondoljuk, hogy nem javítják a fajlagos mutatókat, kihagyjuk. Már csak azért is, mert a BME hagyományai, adottságai olyanok, hogy nincs olyan nagy távolság a tudományos teljesítményekben az egyes karok, ill. az egyes tanszékek között - nem úgy, mint például főiskolai karokkal is rendelkező intézmények esetében. Az első stratégiát inkább az integrált intézmények választották, akik az elmúlt évtizedben különféle főiskolákat is magukba olvasztottak. Fontosnak tartom, hogy az egyetem fejlődését nézve az is fontos szempont, hogy a kiemelkedően jól teljesítő egységek, és a „még csak” az útjuk elején járó, felfelé törekvők között a távolság ne nőjön óriásira. A felfelé törekvők útját és jövőjét ellehetetlenítené az, ha számukra utolérhetetlen csúcokat tűznének ki célul. Ebből a megfontolásból azokat az erőforrásokat, amelyeket a TÁMOP pályázat rendelkezésünkre bocsát, elsősorban a szellemi potenciál átfogó fejlesztésére igyekszünk felhasználni. Természetesen fontosnak tartom, hogy nemzetközi hírű tudósaink továbbra is a tőlük megszokott vagy annál magasabb színvonalon teljesítsenek. Ugyanakkor az igazán nagyhírű, komoly eredményeket felmutató kutatócsoportjaink pályázatait általában sikeresek, pályázati támogatásban rendszeresen részesülnek. Az ő kiemelt finanszírozásukhoz hozzá kell járulni, de valamilyen szinten ez már biztosított, többségük érintett azokban a programokban, amelyeket a kutatásfinanszírozási szervezetek meghirdettek és fenntartanak.

3 milliárdot kapott a Közép-magyarországi régióknak szánt 12 milliárdos TÁMOP keretből a BME. 1,5-3,5 milliárd közötti összegre lehetett pályázni, egyetemünk a maximális összeget tűzte ki célul. Mi annak az oka, hogy fél milliárddal kevesebb pénz kerül majd a Műegyetem kasszájába?

A pályázaskor abban gondolkodtunk, hogy nyerési esélye 4 intézménynek van, és ha ezek között nagyjából egyenletesen oszlik meg a pénz, akkor 3 milliárdhoz juthat

mindenki. Tehát az tűnt reálisnak, hogy 3 milliárdot pályázunk meg. De a társegyetemek rektoraival való előzetes beszélgetés után néhányan úgy gondoltuk, hogy ha szélesebb körből pályáznának, mint mi gondoltuk, akkor még több felé oszlana szét az összeg. Így az bizonyulhat a legjobb stratégiának, ha a pályázható legnagyobb összegért indulunk. Utána majd a döntéshozók ezt csökkentik valamilyen arányban, ha úgy találják indokoltnak. Végül ez történt.

A hárommilliárd 30%-át idén szeptemberig el kell költeni. Ez a kritérium ismeretes volt a pályázat írásakor is az intézmények számára. Ez a kitétel már a pályázat leadása előtt fejfájást okozott az egyetemeknek. Sikerült végül megegyezni a pályázat kiírójával a határidő eltolásában?

Egyeztetés már a korábbi fázisokban is történt és most is folyamatosan történik, amely tárgyalások középpontjában a közbeszerzési eljárások törvényes határidejének betartása áll. Odáig zöld utat kaptunk, hogy a pályázat eredményének kihirdetését, ill. a szerződés megkötését megelőzően ennek a potenciális forrásnak, a 3 milliárdnak a megjelölésével az egyes tanszékek, ill. karok a saját felelősségükre elindíthatták a közbeszerzési eljárásokat.

Költekeznek egy még meg sem kapott támogatásból?

Nyilván van egy kockázat, hogy amíg nincs aláírt szerződés, addig ezeknek a beruházásoknak nincs fedezete. A közbeszerzési eljárások során eljön majd az a pont, ahol a megrendelő dönthet, hogy végigviszi a műveletet vagy kilép. Ha ekkor úgy dönt, hogy a megrendelt eszközt nem mondja vissza, akkor végképp elkötelezi magát, és a végén fizetnie kell. Akár megkapja az egyetem a szükséges támogatást, akár nem. Vannak olyan eszközök, amelyeket más forrásra is be lehet szerezni és biztos vannak olyan tanszékek, amelyek úgy gondolják, hogy ha ez a támogatás meghiúsul, akkor is beszerezik az adott eszközt. De azért valójában az eszközbeszerzések túlnyomó többsége azért merült fel, mert ez a forrás reális lehetőséget teremt a vásárlásra. A szerződés aláírásától számított 3 és fél hónapos időszak valóban szűkös, de a közbeszerzési eljárások többségében már elő vannak készítve, és az ezzel kapcsolatos szakembereket is mozgósítottuk. Reményeink szerint azért ezek a projektek végig tudnak majd futni, és azok az elsődleges egyedi engedélyek is megszületnek, amelyek megengedik, hogy bizonyos részidőket nem kelljen kivárni. Meglátjuk, sajnos sok a bizonytalanság. De szerintem az összes szereplőnek érdeke, hogy összefogjon és segítse ezt a folyamatot.

Megtörténhet akár, hogy visszavonják a pénzt vagy annak egy részét olyan szabálytalanságokra hivatkozva, mint pl. hogy a szerződéskötés előtt elindították a közbeszerzési eljárást?

Most úgy gondoljuk, hogy ismerjük azokat a szabályokat, amelyeket mindenképpen be kell tartani, és olyan hibát nem fogunk elkövetni, hogy a rendelkezésre álló pénzt ne lehessen megfelelően felhasználni. Ezt megelőzően más intézményekben volt arra példa, hogy nem lehetett elkölteni a pénzt, mert korábban indították el az eljárást és

nem hivatkoztak megfelelően a forrása. Ez egy veszély, de reméljük, hogy fel vagyunk úgy készülve, és ebből baj nem lesz.

Hová kerül a díj? Meg lehet tekinteni?

Valószínűleg az oktatói klubban tartjuk majd. Aki ott megfordul, a vitrinekben megnézheti a díjat. Fontosnak tartom, hogy a meglehetősen elfásult és meggyötört egyetemi közvélemény számára fogalmazódjon meg az az üzenet, hogy itt valami fontos és jelentős dolog történt, valaminek az érdemi elismeréséről van szó. Teljesítmény és munka van mögötte, érdemes odafigyelni rá.

2013-ban pályázik újra az egyetem?

Természetesen, ez kötelezettség. A kutatóegyetemi léttel kapcsolatosan komoly belső fejlesztési programok indulnak újukra. A TÁMOP pályázat 2 évre szóló támogatás, de utána az elindított programokat dokumentáltan folytatni kell még 3 évig. A kutatóegyetemi címhez tartozó elvárásoknak szeretnénk továbbra is - lehetőség szerint javuló színvonalon - megfelelni.

Az ehhez szükséges források megszerzését a jelenlegi törvények pályázati keretek között teszik lehetővé. Tehát ha a kutatóegyetem cím újbóli megpályázása a feltétele annak, hogy többletforráshoz jussunk, akkor pályáznunk kell. Ha ez marad a finanszírozás módja, akkor a pályázaton való részvétel kötelező feladat.

Szabó Orsolya

(a cikk a Műhely 2010/7. lapszámában jelent meg)